

Posudek vedoucí práce na DP **Barbory Příbylové**

„LOUTKA JAKO VÝTVARNÝ ARTEFAKT V KONTEXTU DOBRA A ZLA“

Loutka jako výtvarně dramaticky vzdělávací prostředek

Barbora Příbylová se námětu loutek věnuje již několik let, především jejich realizaci (je absolventkou oboru hračka na SUPŠ v Praze). V počáteční fázi diplomantka koncipovala problematiku loutek příliš široce, měla v úmyslu zpracovat historii loutek a zhodnotit jejich potenciál v kontextu školní praxe. Na základě doporučení problematiku loutek zúžila, vybrala si téma: „*Loutky v kontextu dobra a zla*“. Ve všech částech DP pracovala velmi iniciativně a samostatně. Vybraným námětem se zabývala jednak v teoretické části (1.), dále pak v didaktické (2.) a autorské části (3.). Didaktický výtvarnědramatický projekt s loutkami realizovala v Mezinárodní škole (v Praze 6, Nebušicích). Autorský projekt prezentuje výtvarnou přípravu a realizaci líčených a kaširovaných masek dobra a zla.

V úvodu teoretické části DP se Barbora Příbylová zabývá loutkou jako vizuální metaforou (1.1), a hledá teoretické zakotvení fenoménu loutky. Opírá se o koncepty významného polského teoretika loutkového divadla Henryka Jurkowského, kterého cituje a doplňuje o své poznatky k tématu loutky - jako rituálního, dramatického a výtvarného artefaktu. Další část práce pojednává o verbální a nonverbální komunikaci a jejich specifické úloze v loutkoherectví. Zde autorka zdůrazňuje význam dramatické práce pro rozvoj kreativního myšlení žáků a zmiňuje potenciál loutkového divadla v kontextu ověření modelových situací a sociálních rolí. (str. 14). Dále diplomantka velmi stručně dokumentuje typologii a historii loutek (str. 19 – 22). K této kapitole lze pouze konstatovat, že ačkoli takto krátký exkurz může podat pouze orientační informace, přesto se autorce podařilo zachytit základní typy loutek. V historickém oddílu by bylo vhodné provést hlubší sondu do vývoje loutkářství u nás, ale na druhou stranu by tím mohla být kontinuita stručného nástinu poněkud narušena. V oddíle 1.5 se diplomantka pokouší nalézt postoj k etickému a náboženskému vnímání kategorií dobra a zla. Za zajímavý počín, který umožnil autorce úvodní vhled do problematiky, je možné označit *dotazníkové šetření na téma dobro a zlo*. V textu se objevují citace věkově odlišných respondentů, které dávají možnost porovnání názorů (str. 25-26). Velkou pozornost věnuje autorka symbolům, postavám a zvířatům, které prezentují dobro a zlo (str. 27-32). Ačkoli autorka uvádí, že symboly dobra a zla nemůžeme chápat pouze bipolárně a je si vědoma i jejich ambivalenci v kontextu historickém a sociokulturním, přesto se jí nepodařilo v rovině symbolů akcentovat ústřední téma do očekávané hloubky. Jednotlivým symbolům se diplomantka věnuje poněkud povrchní, encyklopedickou formou. Další otázkou je, zda většina symbolů byla zvolena vzhledem k ústřednímu tématu vhodně. Za nejlépe zpracovaný symbol považuji svastiku (str. 29-30), která symbolickou rovinu dobra a zla velmi dobře vystihuje (str. 27-32).

Loutkové divadlo lze charakterizovat jako „divadlo typů“, většina postav má vyhraněné charaktery a styl komunikace, (hloupý Honza, zlá Ježibaba, atp.). Taktéž výtvarné řešení mívá ustálené pojetí, týká se např. typu postavy, atributů, oblečení či tradiční barevné škály postav (Kašpárek, Černokněžník).

Změna tohoto vnímání „typů“ nastala až ve 20. stol. v souvislosti s moderní dramaturgickou, režijní a scénografickou tvorbou. V tomto kontextu diplomantka zpracovala kapitulu: Vybrané figury, dramatické postavy reprezentující dobro a zlo (1.8), která má mimo zajímavé obsahové pojetí i nápadité grafické řešení obohacené o srovnávací fotodokumentaci. I když se jedná o ilustrační fotografie dokumentující text, považuji za nezbytné uvést tvůrce loutek. Autorka na srovnání typologie vybrala 6 loutkových postav (Král, Princezna, Princ, Čert, Vodník, Drak), které bývají obvykle identifikovány jako „dobré“ a „zlé“ (str. 33-38). Lze je definovat jako určité ustálené „archetypy“, které v souladu s divadelní licencí mají autentické nuance, jak charakterové, tak i vizuální.

V kapitole 1.9 se autorka stručně zabývá mýty, pohádkami a bajkami, podobně jako v kapitole 1.7 a 1.8 však zůstává na povrchu bez zanoření do problému. Možná, že vzhledem k tématu by bylo vhodné akcentovat i konkrétní postavy (např. Zlý král ze Zlatovlásky, upřímná Maruška ze Soli nad zlato) a tradiční situace, např.: „boj se zlem“, personifikovaným Drakem či Černokněžníkem a „sílu dobra“ ilustrovat např. v Popelce. Celá didaktická část DP je velmi dobře koncipovaná. Kapitoly 2.1 – 2.3 seznamují čtenáře s multikulturním potenciálem Mezinárodní školy v Nebušicích, dále zde autorka charakterizuje didaktický projekt „Dobro a zlo“ a podává stručnou informaci o specifice práce s žáky různých národností. Podle mého názoru je precizně zpracovaná kapitola 2.1, kde Bára Příbylová uvádí kurikulum mezinárodní školy. Hlavní důraz pochopitelně klade na postavení výtvarné výchovy (str. 45-46). Bára Příbylová navázala s výše uvedenou školou kontakt již v roce 2003, kdy zde vyučovala keramiku na Middle school. Logicky byl proto projekt „Dobro a zlo“ určený pro žáky šestého ročníku realizován v keramické hlíně, doplněné o další materiály.

Velmi oceňuji, že si diplomantka byla od začátku vědomá, že zvolené téma – *dobro a zlo* je obtížně uchopitelné, ale především jeho vnímání je velmi privátní. Oceňuji proto, že zvolila formu testového šetření (otázky testu viz. str. 49-50) a nepojala je jako otevřenou polemiku. Otázky testu byly voleny jednoznačně - zahrnovaly otázky etického vnímání dobra a zla, tak i jejich výtvarnou vizualizaci. Autorka provedla vyhodnocení testu formou učitelské reflexe, dále pak porovnáním odpovědí dívek a chlapců. Didaktický projekt diplomantka zdokumentovala na CD a je součástí DP. Zajímavé jsou zpětné reflexe žáků hodnotící projekt, jak testové, tak i verbální. Autorský projekt reflektuje *Dobro a zlo* formou líčených a kaširovaných masek. Zde je cítit, že autorka je ve výtvarné oblasti zcela kompetentní a je schopna celý proces tvorby dokumentovat jak v rovině uměleckých artefaktů, tak i v písemné dokumentaci. Projekt zahrnuje autorské líčení, problematiku alter ega a stručnou historii a technologii masek. Za velmi zdařilý považuji cyklus fotografií zachycujících autorku v líčených maskách a dynamických gestech prezentujících její vnímání dobra a zla.

Celkové hodnocení: teoretickou část práce považuji v porovnání k vysoké úrovni didaktického a autorského projektu za méně zdařilou. Jsem si však vědoma, že pro diplomantku muselo být velmi obtížné nalézt základní kritéria k zpracování a zkoumání tak náročných fenoménů jako je *dobro a zlo* a ve snaze o jejich vyčerpávající uchopení čelit riziku jejich prvoplánovému výkladu (viz výše zmíněné kapitoly věnované symbolům, mýtům, pohádkám a bajkám). Zkoumání problematiky dobra a zla v náboženských kontextech považuji za velmi složité, ale akceptuji autorčin zájem o etické problémy víry a zcela souhlasím, že Bible nabízí exemplární příklady dobra a zla (viz. str.24.-25.). Domnívám se, že rezervy pro další zkoumání ústředních fenoménů lze hledat v oblasti etiky, psychologie a výchovy, zajímavé podněty může poskytnout i interdisciplinarita, v tomto případě v rámci výtvarné a dramatické výchovy. V teoretické části práce postrádám větší množství odkazů a citací, určité rezervy jsou i v stylistické úrovni DP.

Závěrem konstatuji, že přes uvedené připomínky se autorka s tématicky náročným projektem „Dobro a zlo“ vyrovnala úspěšně. Domnívám se, že pro Báru Příbylovou musela být velmi dobrá zkušenost reflektování multikulturality mezinárodní školy, vzhledem ke zkušenostem se systémem výuky na českých školách, dále pak i ověření odborné a jazykové připravenosti.

Navrhuji hodnocení: výborně

V Praze 3.5.2006

PhDr. Kateřina Ebelová, Ph.D.